

ПИСЬМОВА МОВА
ВЕНЬЯНЬ

Щербина Анна

Вважається, що історія китайської мови нараховує 30 століть, тому розмежовувати періоди її розвитку дуже важко. До того ж датованих письмових пам'яток, які дійшли до наших днів, обмаль.

Найуживанішою і найпопулярнішою є класифікація Бернхарда Карльгрена, який пропонує такий поділ історії китайської мови:

протокитайський період (епохи Шань, Чжоу, початок епохи Чунь-цю; XVII-VII ст. до н.е.);

архаїчний період (кінець епохи Чунь-цю - початок Західної Хань; V-II ст. до н.е.);

класичний або давньокитайський (до епохи Тан; до VII ст. н.е.);

середньокитайський (до початку епохи Цзін; XIII-XX ст.);

сучасний (епохи Юань, Мін, Цін; XIII-XX ст.).

Бернхард Карльгрен

Китайський дослідник Ван Лі виділяє лише чотири періоди розвитку:

中古期 давньокитайський (від перших письмових пам'яток до III ст. до н.е.);

中古期 середньокитайський (IV-XII ст.);

近代期 новокитайський (XIII-XIX ст.);

現代期 сучасний (з 1919 року і до наших днів).

Ван Лі

Веньянь - давньокитайська
письмова мова. Це відшліфована,
оптимізована коренева мова, у якої
на письмі відсікалися граматичні
показники. Веньянем можна було
створювати офіційні документи і
художні твори. Вона була
загальноприйнята в масштабах усієї
країни і змінювалася відповідно до
змін реальної мови.

文言

Характерними рисами веньяню були односкладовість; відсутність граматичних показників (відсутність афіксів); предмет чи особа в тексті вказані лише на початку, а потім не повторюються; аморфна (безформенна, хаотична) частиномовна належність слів-ієрогліфів. Важливою особливістю веньяню є відсутність чіткого словникового значення слова. Часто значення слова залежало від контексту. У мові веньянь, як і в сучасній китайській мові, існувало багато частково чи повністю синонімічних і омофонічних ієрогліфів. Це пояснюється тим, що в китайській мові була афіксація, шляхом якої утворювалися нові лексичні одиниці, а згодом і нові ієрогліфи. За допомогою такої афіксації втілювався перехід типу іменник-дієслово чи навпаки, або ж перехід за принципом метонімії (коли утворюються суміжні поняття, а часткова належність залишалась рухомою).

Мова веньянь безперервно функціонувала впродовж усієї історії Китаю, та, починаючи з епохи Сун (XII ст.), паралельно існували дві літературні мови - веньянь і байхуа, що перебували в певному зв'язку з літературними жанрами. Склалася, таким чином, ситуація своєрідної домовності (білінгвізм). У такій ситуації створилась міжмовна інтерференція, тобто обидві мови взаємодіяли між собою і чинили вплив одна на одну. На поч. XX ст. байхуа отримала перемогу над веньянем і стала єдиною літературною мовою, але це торкнулося в першу чергу художньої літератури, тоді як у багатьох сферах офіційної комунікації вплив веньяню зберігався і в подальші часи.

文白話

báihuàwén

文言

wényán

У історії веньяні виділяють такі періоди:

до епохи Цінь (до III ст. до н. е.) - період, коли веньянь більш-менш адекватно відображала риси живої розмовної мови;

епоха Цінь і Хань (до III ст. н. е.) - період становлення класичної веньяні;

до епохи Тан (VI-IX ст.) - перевтілення веньяні як літературної мови письменників тих епох;

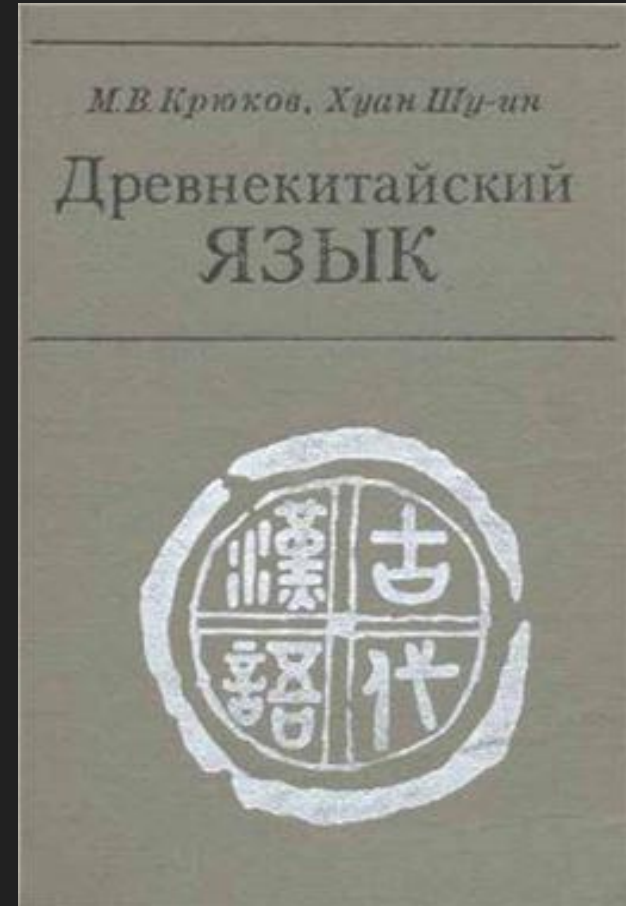
після епохи Тан - канонізація веньяні, кінець її розвитку, як відображення реальної мови;

епохи Юань і Мін (XIII-XVIII ст.) - заміна веньяні на "веньянізовану байхуа".

М. В. Крюков та Хуан Шуін, які були авторами книги “Старокитайська мова”, пропонують дещо інший поділ веньяні у часі:

1. архаїчна мова (XIV - XI ст. до н. е.);
2. рання докласична мова (X - VIII ст. до н.е.);
3. пізня докласична (VII - VI ст. до н. е.);
4. рання класична (V - III ст. до н.е.);
5. пізня класична (II ст. до н.е. - II ст. н.е.);

Мова веньянь має одну цікаву особливість - пізня веньянь багато в чому є важчою за класичну старокитайську. З одного боку, у ній не так суворо і регулярно дотримуються прийняті для старокитайського правила, а з іншого - вона так чи інакше взаємодіє з живою розмовною мовою. В усякому разі веньянь зовсім не застигла мова зі сталим раз і назавжди нормами - вона рухлива і постійно зазнає різних змін, але ці зміни не лежать на поверхні, вони зазвичай приховані за незмінною формою того чи іншого службового слова.

Дякую за увагу!